

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 32 (451)

Fredagen den 7 augusti 1896.

9:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5:— Iduns Modet., månadsuppl. » 3:— Barngarderoben » 3:—	Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 6147. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2-3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad
---	--	---	--	---

Maria Brodin.

Bland de många »milda stiftelser», som under årens lopp allt mer uppblomstrat inom den svenska hufvudstaden, intager kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn ett framstående rum. Det var den kände människovännen, generaldirektör Magnus Huss, som redan under sina tidigare år som läkare väcktes till tanken på en sådan stiftelse. I många fattiga hem voro de sjuka små i saknad af den vård de så väl behöfde, hvarför ock dödens skördar bland dem voro häpnadsväckande stora. I den folkrika staden fanns ännu ingen vårdanstalt, inom hvilken de fattiga klasserna kunde söka tillflykt för sina sjuka barn. Med ett hjärta, som ömmade för de lidande små och brann af nitälskan för lindrande af nöden bland dem, åtog sig Huss deras sak och på initiativ af honom och kamreraren C. P. Dahlgren grundlades det barnsjukhus, som vid sitt öppnande 1854 fick namn efter landets dåvarande kronprinsessa.

En vän och kamrat till Huss, dr Elmstedt, hade genom testamente af 12 000 kr. lämnat grundplåten till det nya företaget. Men då denna summa icke ens närmelsevis kunde anses tillräcklig för öppnande och underhåll af ett sjukhus, ställdes en vädjan till allmänheten, företrädesvis till lyckliga mödrar, och detta med ett högst lyckligt resultat. Själ skrifver Huss i sina efterlämnade anteckningar härom: »De förhoppningar vi gjort oss, uppfylldes i så rikt mått, att inom två år nära 80,000 kr. infutit. Ett hus inköptes på Kungsholmen och inreddes för sitt ändamål, hvarefter anstalten började sin verksamhet med 30 sjukplatser, men har, under den Högstes välsignelse och genom varmhjärtade barnvänners gåfvor,

småningom utvidgat sig så, att den då detta nedskrifves, efter 30 års tillvaro, underhåller 60 sjukplatser. Under tre år förestod jag sjukvården vid anstalten samt deltog såsom medlem af dess styrelse i utvecklingen af dess verksamhet under följande 24 år.»

Porträttet härunder presenterar för oss den nuvarande föreståndarinnan för kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, fröken Maria Brodin, som nu sedan tjuu år innehaft denna maktpåliggande plats och med innerlig kärlek och uthållighet vårdat sina små skyddslingar. Dotter af kyrkoherde Brodin och hans maka, Maria Norman, föddes hon i Bro prästgård den 22 juni 1841, men förlorade redan vid 6 års ålder sin far och kom ett par år senare till farmodern i Gefle, där hon erhöi sin skolbildning.

Farmodern var på sin tid mycket berömd för sin väffabrik, där de praktigaste duktyger tillverkades så väl i dammast som dräll. Och som hon i allmänhet var en genompraktig och duglig kvinna, var hon angelägen att gifva sin unga sondotter den uppfostran, som med tiden skulle göra denna till en nyttig och verksam medlem i samhället. Än mer utvecklades dessa egenskaper hos Maria Brodin, då hon under flere år konditionerade i andras hem, dels såsom lärarinna, dels såsom huseföreståndarinnan.

Under tiden bodde modern i hufvudstaden och det var under en tids vistelse hos henne, som Maria utan sitt eget sökande fördes in på ett helt nytt verksamhetsområde, där hon skulle få tjäna den himmelske mästaren i de minsta af hans bröder. Hon hade lärt känna en liten fattig flicka, hvars fortfarande sjuklighet gjorde att

Våga att ha karaktär; var böjlig, men icke som säfven;
Kvinnan ej kvinna blott, utan ock människa är.

Lita på ingen maxim, men lef så att känslan dig evigt
Säger: hvad världen är skön! Säger: hvad Skaparn är god!

Atterbom.

hon blef intagen på vårdanstalten för sjuka barn. Marias intresse för den lilla kom henne att ofta besöka denna äfven på sjukhuset, hvarunder hon genom sitt vänliga, uppmuntrande sätt snart blef en efterlängtd gäst i sjuksalen, en omständighet som mer och mer fäste dåvarande föreståndarinnans uppmärksamhet vid henne. Som denna just då sökte en efterträderska för att själf få lämna den ansträngande platsen, föll hennes tankar på Maria, som icke utan bifvan lyssnade till detta förslag, men när hon mera hunnit sätta sig in däri, icke heller vågade tillbakavisa det.

Vårdanstaltens läkare, professor Kjellberg, föreslog henne för styrelsen, och drottning Sofia bekräftade genom sin utnämning detta val. Alltså stod nu Maria Brodin vid ett afgörande skede i sitt lif. Det gällde här att på en gång bli husmoder för ett hem med femton friska personer och sextio sjuka barn, hvilka senare fordrade ständigt och kärleksfull omvårdnad. Det gällde vidare att vara med om alla operationer och att ensam inför läkarne ansvara för iakttagandet af deras föreskrifter, och det för en person, som själf aldrig genomgått en kurs i sjukvård. Det fordrades i sanning mod och framför allt lit till Herren och kärlek till de lidande små för att våga ett sådant försök, men de tjugo åren, som nu ligga bakom, hafva tillräckligt visat, att där man går åstad i en högre kraft än sin egen, där går man ock segrande fram.

Vårdanstalten är som sagdt belägen på Kungsholmen och inrymd i eget hus, n:r 14 Handverkaregatan. Men då detta hus icke är byggt för ändamålet, lämnar det naturligtvis, oaktadt tillbyggnader och förbättringar af mångfaldiga slag, mycket öfrigt att önska i afseende på utrymme och bekvämlighet. De barn, som mottagas till vård inom anstalten böra i regeln vara under åtta år, och endast undantagsvis hafva öfverskridit denna ålder. Då dessa små, som ofta lida af svåra plågor och måste underkastas smärtsamma operationer, med desamma de intagas i vårdanstalten skiljas från allt som förut varit dem kärt eller åtminstone bekant, är det ju tydligt att de behöfva mycket kärlek för att icke aldeles förtvina, ty äfven de fattigaste barn älska ju sina mödrar, liksom äfven små sjuka barn kunna för ögonblicket fröjdas åt småsyskonens joller och lek. Att en sådan omhuldande moderlig kärlek från husmoderns sida kommit dem till del torde bäst bevisas däraf, att de små sjuklingarne snart nog känna sig hemmastadda i de ljusa, rymliga sjuksalarna och de små rena bäddarne, i allmänhet helt olika dem de varit vana vid. Och när det blir fråga om att till det fattiga hemmet återsända en eller annan liten parfvel som tillfrisknat, får man icke sällan höra: »jag vill inte hem — jag vill bli här», eller något liknande, bevisande att den lille funnit sig väl inom anstalten.

En tämligen stor park, som omgifver denna, är om somrarna en kär tillflyktsort för sjuklingarne, då bäras de små sängarne ut i det gröna, och under de höga träden eller ett skyddande tält få barnen där inandas den stärkande, friska luften och lyssna till småfågelnas kvitter. Under vintern åter, kommer julen med sin julfest, sin julgran och sina små gåfvor af hvarjehanda slag. En annan festdag bereder en familj i Stockholm också årligen

de små, då föräldrarna till minne af en affiden sjuttonårig dotters födelsedag, särskildt låta undfagna dem med hvarjehanda godsaker.

De talrika ansökningar om inträde å vårdanstalten, hvilka af bristande utrymme måste afslås, ha under årens lopp gjort en tidsenligare byggnad för denna allt mera behöflig, och kraftiga initiativ för åstadkommande af en sådan ha också tagits. Så har man t. ex. redan 1891 lyckats af Stockholms kommun erhålla en kostnadsfri byggnadstomt. Vidare ha betydande penningöfverföringar ingått till byggnadsfonden. Så inbragte den bazar, som under h. k. h. kronprinsessan Viktorias beskydd, anordnades mot slutet af 1893 en summa af icke mindre än 36,667 kronor. Vidare har ett belopp af 21,366 kronor, som insamlats bland medlemmar af Stockholms samhälle för att befästa minnet af danska kronprinsparets silfverbröllop, enligt de höga makarnes önskan öfverlämnats till sjukhuset för erhållande af friplatser. Från den framstående barnläkaren, professor Abelins sterbhus, äfvensom i testamente efter affidne kapten Gondré ha ock betydande summor blifvit skänkta åt anstalten, hvarför man har skäl att hoppas, det man inom en icke allt för långt aflägsen framtid skall få se en utvidgad och bättre byggnad resa sig till förman för de små värlösa sjuklingarne.

Emellertid har sjukvården i Sverige under senaste decenniet gjort beaktansvärda framsteg och fröken Brodin har som biträde vid sin sida fått en från Sofiahemmet utgången sjuksköterska. Själff står hon, efter tjugu års outtröttligt arbete, tålig och trogen på sin post. Hennes inträde i sjukrummen verkar där som ett varmt solsken, hvilket återspeglar sig i många små bleka anleten, och den besökande kan vid åsynen häraf icke annat än önska, det hon ännu länge måtte få framkalla detta solsken.

L. S.

"En passant".

*Gyllne morgonstund, när fjärdens vatten
jungfruligt kyskt i stilla slummer låg
och drömde om den flydda sommar-*
natten —

då jag dig första — enda gången såg.

*Marinblå klädning, laderskärp kring lifvet
och korpens fjädrar i en blekgul hatt —
det var din dräkt, men aldrig fås beskrifvet,
hur väl den klädde, och hur väl den satt.*

*På bryggan stod du, stolt som en prinsessa
från något jaktstolt, gömdt i dunkel skog; —
förförisk ifrån fotabjäll till hjassa,
du strålade af ungdom, när du log.*

*Och måsens vingar nära nog dig smekte,
när han kring bryggan gjorde sina slag —
din runda kind i hågen honom lekte:
han var betagen, han, så väl som jag.*

*Förbi vi gled. Med den fina handen,
som brynts af sol vid åra och vid skot,
du vinkade »god morgon» ifrån stranden, —
i dessa rader tag min hälsning mot!*

*Hvad namn du bär jag aldrig någon frågat —
en drömsyn var du, skapt af morgonljus.
Att återse dig har jag aldrig vågat,
men böljan sjunger om dig i sitt brus.*

*Och ofta — ofta fjärdens blanka spegel
din bild mig ger i aftonrodnans färg,
när slupen glider under slappa segel
i lä af barrskogskrönta skärgårdsberg.*

Daniel Fallström.

Kvinnan i publicitetens tjänst.

Medan utlandets press alltmera tager kvinnlig arbetskraft i anspråk, har den dagliga tidningspressen i Sverige hittilldags räknat ytterst få kvinnliga medarbetare.

Det är ett egendomligt och anmärkningsvärdt faktum, att våra svenska kvinnor till datum hållit sig nästan helt utanför ett område af litterär verksamhet, och därtill ett som är från år blir mer betydelsefullt, under det att andra litteratörens fält af dem odlats med kanske allt för stor intensitet. Icke så som om kvinnan ej vore den uppgift, hon påtagit sig inom vår litteratur, vuxen. Den långa listan på utmärkta författarinnor och skaldinnor utgör ett direkt och oemotsägligt bevis för hennes eminenta begåfning just för detta fack. En hastig blick i ett bokhandelsfönster skall öfvertyga oss om, att det kvinnliga författarskapet, särskildt för det novellistiska området, är dominerande. Och låta vi allmänhetens smak vara afgörande, skola vi finna, att våra författarinnor, icke blott i produktion, utan äfven hvad alstrens värde beträffar, ingalunda stå efter sina manliga kolleger. Då jag säger, att det skönlitterära fältet odlats af våra kvinnor med allt för stor intensitet, menar jag helt enkelt, att här finnes en litterär öfverproduktion, som icke motsvaras af köpförmågan, och att en del af den kvinnliga arbetskraft, som förbrukats på skönlitterär alstring, kunde bättre ha användts på andra områden. Detta är tyvärr en sanning, som gäller hela vår litterära verksamhet. Den i Sverige mycket fåtaliga publik, som »har råd att köpa böcker», kan tydligtvis icke absorbera den oerhörda ström af original och öfversättningar, som särskildt vid jultiden flödar ut öfver landet. Det torde vara få länder, där missproportionen mellan litterär produktion och litterär publik är så framträdande som just i Sverige. Följden: gäckade förhoppningar, fruktlöst arbete, ekonomiska svårigheter, att icke säga misère för många af

dem, som med god vilja och vackra förutsättningar gått in på författarbanan. Huru många rikt begåfvade kvinnor ha icke funnits och finnas icke just nu, som kunna illustrera dessa ord!

Man frågar sig då ovillkorligen: finnes någon särskild orsak, som gör, att våra litterära kvinnor ogärna egna sig åt journalistik? Är orsaken ett visst förnämt förakt för »dagblads-litteraturen», såsom en estetiker med en benämning, som i hans mun icke klingar väl, kallat vår press. Eller är orsaken, att den art af litterär verksamhet, som odlas inom pressen, icke ligger väl till för kvinnlig begåfning, för kvinnligt författarkynde?

Tillåt mig att besvara den första frågan med en annan: Finns det någon slags mänsklig verksamhet som icke får sin prägel af dem, som utföra den? Är en del af »dagblads-litteraturen» icke mycket värd, beror det naturligtvis därpå, att de personer, som arbeta i dessa tidningar icke äro mycket värda ur litterär synpunkt. Om således grundad anledning skulle förefinnas att ej ställa vår journalistik så synnerligen högt (vi hafva också hört motsatta omdömen), är så mycket större orsak för verkliga litterära förmågor, äfven de kvinnliga, att ägna sig åt och arbeta upp denna efter deras mening försummade del af litteraturen.

Vi kunna i alla händelser icke komma från det faktum, att den dagliga pressen är från år tillvällar sig allt större andligt inflytande, att den tum för tum eröfrar mark från det gebiet, som förut ensamt tillhört boklitteraturen, och detta icke blott i den meningen, att pressen absorberar mer och mer af litteraturens andliga intressesfär, utan äfven i den, att tidningarnas publik växer på bekostnad af böckernas. Våra författarinnor skola därför med tiden tvingas in på journalistiken — så framt de icke helt och hållet vilja förlora den stora allmänheten som läsekrets.

Dessutom, vår tid är ju en demokratisk tid. Dess sträfvan går ut på att göra så breda lager af befolkningen som möjligt, politiskt, kommunalt, litterärt, konstnärligt intresserade. Böckerna äro barn af ett mer aristokratiskt tidevarf. De äro för dyra för att direkt och i tillräckligt antal kunna nedtränga till de djupa lederna. Därför är det, som vår tid tillgripit journalistiken, därför är det också som pressen blifvit och än mer skall blifva vår tids främsta bildningsmedel. De författarinnor, som hafva något att säga den stora allmänheten, måste i framtiden göra det genom tidningarna. Och i själfva verket är det så, att de allra flesta af våra skrivande kvinnor vilja tala till den stora allmänheten. De äro i detta fall helt och hållet genomträngda af tidens demokratiska anda. Om de fortfarande säga sin mening i bokens form, är det i allmänhet icke därför, att de önska vända sig till en liten »elitpublik», utan därför att de hänga fast vid en gammal vana.

En framstående kritiker har nyligen uttalat den förhoppningen, att svenska skriftställare och konstnärer skola närma sig allmänheten genom att göra sin konst mer lättförstådd. Den klyfta, som nu faktiskt ligger mellan konsten och den stora publiken, kan minskas endast genom ett allvarligt bemödande från konstnärernas sida att träda folket närmare. Och det sker icke blott genom att tala ett förstäligt språk, utan äfven genom att välja ett språkrör,

som låter rösten tränga fram till den stora allmänheten.

Nu skall någon invända: att vara journalist och att vara novellist äro två skilda saker; man kan inte vänta att våra författarinnor, därför att den skönlitterära marknaden är dålig, skola kasta sig in på journalistiken, som för dem är främmande.

Denna invändning har sitt berättigande, i all synnerhet då det gäller skriftställare-talanger, som redan äro erkända. För dem är också det ekonomiska problemet i allmänhet mindre svårlöst, ehuru det skulle kunna framdragas exempel på motsatsen. Det kan naturligtvis icke vara min mening, vare sig att öfvertala författarinnorna att lämna det belletristiska området eller att söka utrota romanen såsom konstform. Jag vill endast å ena sidan framhålla, att mycket, som nu tolkas i diktsamlingar, som ingen läser, eller i digra roman-volymer, som trots sin storlek drunkna på boklådskan, kunde sägas i en direktare (kanske njutbarare?) form i den dagliga pressens spalter. Och å andra sidan vill jag bedja de unga kvinnor, hvilka håg står till litterär verksamhet, att gifva akt på den vind, som nu blåser. Romanen har under ett långt skede varit den moderna, helt dominerande konstformen. Men tecken tyda på, att detta herravälde nu är på retur, och hvem skall upptaga den fallna manteln? Pressen. Hellre än att öka bokmarknadens öfverflöd på romaner, noveller och diktsamlingar, översättningar såväl som originalarbeten, borde den unga kvinna, som vill ägna sig åt skriftställer, bryta sig en ny väg på det visserligen för henne obanade område, som heter journalistik. Ty om än tistlarne växa ymnigt, är marken där säkerligen mer fruktbar.

Är då öfver hufvud taget journalistisk verksamhet passande för kvinnor? Har en kvinna med litterär begåfning de nödiga förutsättningarna för att lyckas på detta område af skriftställer?

Den första frågan lämnar jag, för så vidt det är en konvensansfråga, helt och hållet å sido. Hvar och en följer i våra dagar den väg, på hvilken böjelser och omständigheter föra henne in, och någras fördomar skola säkerligen icke hindra någon att egna sig åt publicistiskt arbete. Men har frågan den innebörd, som jag strax därefter gifvit den, förtjänar den allvarligt begrundande.

Ty tidningsarbetet är icke blott ett fysiskt fordrande och ansträngande arbete, eftersom tiden för dess fullgörande vanligen är strängt begränsad och knappt tilltagen, utan det kräfver äfven specialkunskaper, som endast förvärfvas genom omfattande studier eller långvarig rutin. För egen del är jag emellertid förvissad om, att många kvinnor äga en äfven bland män sällsynt arbetsförmåga och energi. Andra än produktiva och nervkraftiga personer böra emellertid icke ägna sig åt detta slags arbete, som är mer enerverande än något annat.

Hvad nu kunskaperna beträffar, är det naturligt, att ett så vidtomfattande fält, som det, på hvilket den moderna journalisten rör sig, erbjuder många skilda områden, som hvar för sig fordra en särskild utbildning. Man skall kanske säga, att få kvinnor äro hemmastadda i politikens irrgångar eller förtrogna med den mångfald af praktiska frågor, som uppstålla sig inom det kommunala lifvet. Detta är sannt. Men det finnes återigen andra ämnen, som ägna sig mycket väl för kvinnliga publicister, ja

några, hvilka så att säga höra till deras fack. Jag förbigår här de områden af journalism, som ligga skönlitteraturen nära: noveller, kåserier för dagen, krönikor, uppsatser i estetiska frågor, teater- och litteraturkritik, översättningar. Det ligger i sakens natur, att den skriftställarinna, som öfvergår till tidningsarbete, först skall tänka på dem. Jag vill i stället påpeka några, som mera uteslutande tillhöra pressen.

Först och främst hafva vi då behandlingen af skolfrågan och alla ämnen som beröra undervisningen. Här är ett rikt fält för kvinnlig insikt och fackkunskap, och det är att beklaga att vår tidningspress vid dessa viksiga frågor behandling i så ringa grad haft till sitt föfogande kvinnliga penor, utan hvilkas medverkan de helt säkert få endast en ensidig belysning.

Vidare ha vi de etiska frågorna. Om det är sannt, att kvinnan är mer ideelt anlagd än mannen, att hennes sedlighetskraft är strängare, att hennes uppfattning af nobless och god takt är finare än hans, då är också alldeles säkert hennes medverkan vid de etiska frågornas behandling i pressen ovärderlig. Kanske skulle mycket af den grofhet, den brist på finess, som tyvärr ofta vidlådt den offentliga diskussionen i vårt land, hafva varit borta, om i tidningsredaktionerna suttit flera kvinnliga medarbetare. Kanske skulle då ett och annat lagförslag, afsedt att utjämna orättvisorna i fördelningen af ansvaret för ett begånget sedligt felsteg, rönt större erkännande. Kanske skulle också något af den moraliska fariseism, som i kvinnans namn pålägger olidliga konventionella band och predikar förföljelse mot allt, som är osminkadt och naturligt, då vara afslöjad.

Ganska säkert skulle samhället i lika grad som pressen själf vinna därpå, att våra skriftställarinnor mera ägnade sig åt publicistisk verksamhet — och för dem skulle öppna sig ett nytt, stort och fruktbart fält.

Hj. Cassel.

Tre flickor på vandring.

Från en turistfärd i Dalarne

af Mabel.

(Slut från föreg. n.r.)

Klockan 3 på morgonen aflägsnade vi oss och gingo att bese utsikten från Kåringberget. Soluppgången fingo vi ej se i följd af moln, men Siljan låg härlig i den tidiga morgonstunden. Kl. 5 gingo vi till kojs i vår hederliga kopparslagares kök och voro så tidigt uppe morgonen därpå för att åter se kyrkbåtarna och kyrkgången. En synnerligen anslående predikan hölls af professor Ekman från Upsala. Det var äfven ett brudpar i kyrkan, öfver hvilket vid altaret lästes välsignelsen, vigseln hade förut ägt rum. Bruden var klädd i en vacker kulldräkt, prydd med glaspärlor och pappersblommor. På kvällen foro vi åter med båten till Rättvik, lågo där öfver natten och anträdde på morgonen vandringen till Mora. Det är fyra mil dit, hvaraf vi dock fingo följa med på en vagn en mil.

I Mora besågo vi Utmelandsmonumentet. Det är en liten byggnad uppförd öfver den källare i hvilken, som bekant, Gustaf Vasa doldes af Tomte Mats hustru. Monumentet är enkelt och värdigt det stora minne det ägnats. På torsdag förmiddag besågo vi Mora, dess kyrka, en liten utställning m. m. Gärna hade vi också besett artisten Zorns konstsamlingar, men som Prins Eugen väntades dit som gäst, vågade vi ej störa. Därefter gingo vi till Orsa, under vägen gjorde vi en liten afstickare till utsiktsberget Kisa. Vädret var mycket gynnsamt och utsikten härlig öfver Siljan och Orsasjön. Vi rastade här flere timmar och anlände först kl. 8 e. m. till Orsa.

Vägen till Orsa är särdeles vacker och omväxlande. I Orsa var svårt att få rum, slutligen fingo vi godt logis. På morgonen gingo vi till Fryksåsen, en fåbod nordväst om Orsa, på gränsen till Finnmarken. Med fåbod menas som bekant en liten bondby uppe bland bergen, dit bönderna om sommaren skicka kreaturen på bete. Kvinnor och barn följa med, och männen komma upp ibland för att sköta det lilla åkerbruk, som ibland finnes däruppe. Fryksåsen ligger 1760 fot öfver hafvet. Folket däruppe är egendomligt nog ända från Mora. Vägen dit upp går genom en mycket vild och vacker skog, och under vandringen genom denna välsignade vi flerfaldiga gånger Turistföreningen, som genom röd färg på somliga träd visade oss rätta vägen.

Frankomna till Fryksåsen, togo vi in hos en gumma, som gaf oss mjölk och tunnbröd. »Moran» var en riktigt rar gumma, men kunde ej gifva oss logis annat än i en lada, ty stugan var borttingad åt andra turister, som skulle komma senare på kvällen. Vi lågo hela eftermiddagen uppe i skogen, njöte af den ljuvliga fridfullheten och utsikten, språkade med vallgummorna och läto dem berätta sagor och sägner. Vidskepelisen är ganska stor där uppe. Vi fingo åtskilliga historier, om hur trollen velat narra dem till skogs, bytt bort barn m. m., till bästa.

Solnedgången var härlig och göt sitt trolska skimmer öfver Orsasjön strax nedanför skogen och Dalälven, som förenar Orsasjön och Siljan vid Mora strand. Åt andra sidan ser man öfver Finnmarkens i alla möjliga gröna skiftningar skimrande skogar, och längst bort Skattungby och sjö samt skogen som förtonar i fjärran.

Sedan gingo vi till kojs i vår lada och skratade hjärtligt åt allehanda små missöden därinne. Klockan $\frac{1}{3}$ väckte »moran» oss och vi besågo tillsammans med åtskilliga turister och ungdomar från Orsa den vackra morgonrodnaden och soluppgången. Så åto vi frukost allihop tillsammans, och därpå bröto vi upp för att gå mot Wåmhus. Alla tre äro vi ense om, att dagen vid Fryksåsen var den härligaste på hela resan. I Orsa var visst dans på kvällen, men vi ansågo oss ej ha tid till en så stor krok.

I Wåmhus hämtade vi våra ränslar, som fått följa med en vagn dit direkt från Orsa, så skaffade vi oss tre koppar varmt vatten i en bondstuga, bröd från en bagare och hade sedan en trefflig chokoladfrukost på tre man hand i det gröna. Vi åhörde äfven gudstjänsten i kyrkan. På eftermiddagen togo vi våra ränslar på ryggen för att gå mot Mora strand, men blefvo visade en aldeles orätt väg. Vägen var mycket vacker och aldeles obebodd. Klockan 6 på eftermiddagen mötte vi en kulla, som sade oss, att vi voro på väg till Älfdalen. Först visste vi ej hvart vi skulle taga vägen så sent på kvällen, men så kom kulan ihåg, att i en närbelägen fåbod fanns en mas, som skulle fara till Morastrand den kvällen. Vi gingo dit, träffade masen och fingo, som väl var, skjuts på en rankig kärra utan fjädrar. I alla fall anlände vi på kvällen, välbehållna och muntra, till Moranoret. Där togo vi in på hotellet och sofvo riktigt ut. Måndag morgon gingo vi till Gesunda fåbod, åto hos en »mora» och gingo sedan öfver en ståtlig 3 km. lång pålbro öfver till Sollerön. Där fingo vi logis hos en mycket vänlig familj, som dock endast hade två ytterst smala sängar och ett minimum af sängkläder att erbjuda. Att komma i säng alla tre var därför lättare sagt än gjordt. Först gjordes energiska försök att få rum två i samma säng, men detta befanns på goda grunder vara omöjligt. De båda som skulle ligga i säng fingo då afstå hvarsin persedel ur sin bädd, hvilket kompletterades af våra gångkläder och därpå fick sedan nummer tre ligga på golfvet.

Vår afsikt hade varit att morgonen därpå bestiga Gesundaberget, men som molnen lågo som en nattmössa på bergets topp, afstodo vi därifrån. Vi togo därför skjuts till Björka fåbod ($\frac{3}{4}$ mil) och gingo sedan till Siljansnäs (omkr. 3 mil). Hela västra stranden, som vi nu voro på, är ytterst glest bebyggd och ännu mycket litet besökt af turister, men den är ojämförligt den vackraste delen, som vi sågo. Skogarna äro gränslöst stora och vackra. Märkvärdigt nog ser man dock mest unga späda träd, inga stora skogens jättar. I Siljansnäs lågo vi hos klockaren och gingo på onsdags morgon öfver Leksand till Insjön. På vägen rodde vi ett par gånger för att slippa om vägar.

I Insjön var mycket folk samladt till missionsmöte och i följd däraf ondt om rum, men efter litet sökande fingo vi ligga hos en bondhustru. På fredags morgon foro vi till Säter med tåg, uppehöll oss där för att se grufvorna, hvilket dock

ej lyckades. Därifrån foro vi till Krylbo, lågo där öfver natten och inträffade fredag förmiddag i Stockholm.

Från Insjön och hem kunde nog färden fördelaktigare hafva gjorts mindre hastigt och någon annan väg valts, exempelvis genom Norbergs kanal och Mälaren, men af många skäl måste vi skynda hem.

Som af ofvanstående framgår, drog vår resa 14 dagar. Hvar sin bädd hafva vi endast undantagsvis haft, utan turvis sofvit två i samma. Hufvudsakligen ha vi lefvat på mjölk, som vi köpt i stugorna, och bröd, som vi fått i bagarbodar eller stugor, och hafva vi ätit med strykande aptit hvad vi än fått. Kräsen får man ej vara, ty både ordentlighet och snygghet kunna ofta nog vara omvistliga i stugorna. Vi beräkna, att ha gått till fots omkring 20 mil, hvarunder vi burit ränselarna på ryggen under cirka 10 mil, under resten ha de endera kvarlämnats eller fått följa med något åkdon eller båt. Resan gick oss till omkring 60 kronor hvar.

Ja, nu törs jag väl ej göra berättelsen om vår lilla färd längre, ty äfven en redaktörs tålmod har gränser. Jag kan blott tillägga, att om den hos någon ung läsarinna kan väcka håg och tjäna till någon ledning vid en liknande färd, skulle den uppfylla min djärfvaste förhoppning. Säkert är att vår färd hos oss tre deltagarinnor efterlämnat oblandadt glada minnen, stärkt och härdat vår kropp och lärt oss att än mer än förr älska vårt sköna fosterland.

”Hoffröken”.

En Djurgårdsbild från 70-talet.

Af Ebba.

Under loppet af flere år hade hon varit en daglig företeelse på vägen, omsväfvad af ett tätt dammoln. Hon var nämligen vägsoperska, och något annat namn än »hoffröken» hade jag aldrig hört på henne. Förmodligen hade folkhumorn gifvit henne denna benämning, emedan hon stod under »hofjägarrens» kommando.

Då man, fröjdande sig åt de klara, soliga vår- och sommarmorgnarna, plötsligt såg de närmaste föremålen insvepas i en tjock sky af damm, visste man, att »hoffröken» var utanför på vägen. Och såg man henne inte, hördes hon dock på långt håll, då hon med sin stora kvast skrapade bland stenar och grus, med gäll och skarp diskant grälade än på bröd- och ölutkörare, som aldrig visste hålla ur vägen, utan styrde kurs rätt på »fröken» och sedan skratande undskyllde sig med »tjockan», än — hotfullt lyftande sin kvast — på okynniga pojkar, hvilkas största förnöjelse tycktes vara att springa rakt på och öfver de hopsamlade sophögarne, på så sätt spridande deras innehåll utefter vägen igen. Eller ock kom »hoffröken» i delo med sina yrkessystrar, öfver hvilka hon tycktes hafva ett visst öfverinseende. Att dessa ej ordentligt begagnat sin kvast och sina ögon, det kunde »hoffröken» ofta visa »papper» på. Ty inför de pliktförgättnas ögon och under deras näsor stack hon papperslappar, hvilka hon med egna händer hopsamlat efter dem på deras vägstycken samt diken och backar däromkring. Till en sådan försumlighet gjorde sig »fröken» själf aldrig skyldig — ingenting undgick hennes uppmärksamhet, hon sopade sina vägstycken lika noggrant som nånsin en kammarjungfru sin våning.

Den enda, med hvilken hon tycktes stå på fredlig fot, var en smutsig, snusig och krokryggig gubbe, hvars uppgift det var att i sin kärra upptaga och bortföra, hvad »fröken» och hennes yrkessystrar hopsamlat.

Vid detta sitt arbete åtföljdes han troget af »fröken», som med sin kvast beställsam samt makade upp allt på hans skofvel, hvarunder ett gladt och lifligt samspråk alltid fördes mellan de tu. Men hvad »hoffröken» i lugn och vänskaplig sinnesstämning hade att förkunna, kunde ej af utomstående uppfattas, emedan hennes röst därunder icke på långt när hade den »kläm», som den i vredens ögonblick ägde.

Att den lilla smutsiga gatsoperskans känslor någonsin skulle kunna höja sig öfver vänskapens nivå, eller att hon, under det hon med sin kvast skrapade den torra, dammiga vägen, drömde någon ljuvlig dröm om »gröna skogar, ett eget bo och en hälf så öm» — det föll mig dock aldrig in.

»Hoffrökens» yttre liknade till det mesta hennes eget arbetsfält: »grått i grått» var det intryck man först erhöi af henne, när hon stod uppå vägen. Endast hufvudet visade en gladare färgton. Och på söndagsmorgnarna var hennes hvita, hårdt stärkta »tresnibb», som bakåt gick ihop i en spetsig vinkel, riktigt bländande. För hvarje vecans dag försvann dock så småningom såväl den bländande glansen som den spetsiga vinkeln och på lördagen harmonierade hufvudbeklädnaden med den öfriga dräkten.

Det var likväl inte blott färgtonen i hennes toalett, som var anmärkningsvärd, det var äfven hennes sätt att drapera den. Förmodligen på det ej kjolen skulle blifva kvastens konkurrent, hade hon dragit upp den under förklädesbandet högt mot ryggen, hvarvid den uppdragna delen bildade en stor turnyr eller — puckel, hvilket man vill; och under den ridå som bildades af den uppdragna kjolen skymtade ett par grå nedhasade strumpor på ett par stora nedhasade kängor, hvilkas »tungor» aldrig bundos af något fängsel, utan ständigt voro i en glappande rörelse. Under kulna och kyliga dagar fulländades dräkten af en gammal trasig sjal, som flere hvarf var lindad omkring lifvet.

Emellertid försvann den »gråklädda damen» en vacker dag ifrån vägen och blef där ej mer synlig. Det blef ock jämförelsevis tyst därute, öl- och brödvagnarne skramlade förbi utan ackompanjemang af okvädinsord, och mot pojkarne och gardisternas ryggtafflor höjdes ej längre någon hotande kvast.

Jag tänkte i mitt stilla sinne, att »hoffröken» tillföljd af det myckna damm, hon under årens lopp inandats, ryckts bort af galopperande lungsot, och i tankarne höll jag öfver den hädangångna följande parentation:

Så har då den stackars fattiga vägsoperskan slutat sin vandring, blifvit frigjord från stoftet och får hvila sig ifrån sitt arbete. Hennes namn var okänt, hennes kall ringa och föraktadt, men samvetsgrant och pliktroget stod hon dock städse på sin post. Och ehuru ingen skulle ha velat tillerkänna henne någon som helst ställning i samhället, var hon dock nödvändigare för detta än mången firad skönhet. Ty huru tilltygade skulle icke de erkända samhällsmedlemmarnes blanka fötter, de promenerande fina damernas broderier och plisséer hafva blifvit, om ej »vägsoperskan» varit deras föregångare. Och huru skulle ej den bildade människans ordnings- och skönhetsinne råkadt i uppror vid åsynen af flottiga papperslappar, halmstrån, stickor och oändligt mycket annat skräp, om ej hennes skarpa öga

och dito kvast samt hennes hårda och smutsiga hand långt förut varit i verksamhet och gjort deras väg behaglig. Och likväl tänkte nog ingen därpå — och ännu mindre tänkte väl någon på att tacka henne därför!

Men af *en*, som ser längre än till ytan, har hon kanske dock nu fått det erkännandet: »Hvad hon kunde, det gjorde hon.»

* * *

Med ett visst deltagande betraktade jag den gamle körsvennen, som nu mer fick gå ensam vid sin kärra och ensam fylla den. Med bästa vilja i världen kunde jag likväl icke hos honom skönja ett spår af saknad eller sorg efter hans trogna följeslayerska; tvärtom såg gubben kryare, piggare och gladare ut än någonsin förr.

Jag höll äfven några små reflexioner öfver människans otacksamhet och öfver deras märkvärdiga förmåga att kunna *glömma*, men dem nedskrifver jag icke här. Jag fick ju i alla fall — i hvad som rörde »sopgubben» åtminstone — snart återtaga dem.

* * *

Den härliga söndagsaftonen hade till Djurgården lockat mycket folk och på »Stora vägen» vimlade det af åkande och promenerande, stora och små. Från mitt fönster betraktade jag den lifliga tafan, och mitt öga följde de från arbetsveckans id frigjorda, hvilka alla skyndade ut att i Guds härliga natur hämta vederkvickelse och hvila, vare sig de kommo en och en eller gruppvis och parvis.

Men där kom till sist ett par, som utslutande för en stund tog min uppmärksamhet i anspråk. Den lille krokryggige gubben med de släpande stegen igenkände jag genast, ehuru han nu ståtade i snygg söndagshabit och med skinande hvita »halsdon» — men kvinnan vid hans sida? Var det en gengångerska? Eller var det »hofferöken» själf, som i lefvande måtto åter gick vid sin gamle kavaljers sida? Ja, det var hon, men dock i en ny skepnad. Denna söndagsafton uppträdde min gamla bekanta från »Stora vägen», min hypotes om galopperande lungshot till trots, frisk och kry i *hel*, rödrutig, garnerad kjol, svart sommarkappa med frans omkring, hela, blankade kängor och en stor blomsterkvast i handen. Hufvudduken, bländande vit och utsirad med en spets, omslöt det lilla torra, solbrända ansiktet, som sken af lycka och belåtenhet.

Jag stirrade och undrade öfver hela denna metamorfos. Men då paret kom midt framför mitt fönster, sträckte »fröken» upp vänstra handen och ryckte fram sitt hufvudkläde ett tag och — på ringfingret glänste två släta ringar.

Gåtan var löst på samma gång som mina antaganden rörande »hofferökens» känslor visade sig vara ohållbara. Hon var ju således mäktigt *kärlek*, den lilla smutsiga, arg-sinta gatsoperskan!

Ty att det var denna känsla, som omskapat hennes yttre, tryckt sin stämpel på hennes anlete, blomsterkvasten i hennes hand och ringarne på hennes finger, kunde icke betvivlas, lika litet som att hon fått både eget bo och en hälf så öm. Ej heller kunde man betvifla, att hon nog nu lika omsorgsfullt och väl sopar rent för sin egen dörr, som hon förr gjort det framför andras.

* * *

J "klädpenningfrågan".

V.

Med både tacksamhet och förundran har jag tagit del af de uppsatser, som hittills förekommit i denna fråga.

Vill nämna, att jag är man till en fru, som jag allt hitintills ansett vara både sparsam och förständig. Efter att ha läst de nämnda uppsatserna finner jag dock, att hon ej måtte vara någotdera — åtminstone ej i sin klädsel. Af denna anledning blir det nu jag, som skall helt och hållet beställa om hennes kläder och visa henne, att det går an att kläda sig billigt, men på samma gång elegant.

När jag ser, att »M. S.» kan kläda sig lika elegant som någon förmögen» på 75 kr. om året — för att nu ej tala om Teodors fru, som ibland ej använder mer till kläder än 31: 74 pr år, så kan det hvarja mig ända in i plånboken att ha en så slösaktig och oförständig hustru. Men — som sagt — nu ska' jag visa henne, jag, hur det ska' gå till att kläda sig billigt och elegant.

Nu ber jag så vackert »M. S.» ge mig några upplysningar att börja med; se'n ska' jag nog reda mig själf.

Vi skola snart på en större bjudning; och till dess ska' hon få sig en ljus, fin, elegant ylleklädning för 5 kr.

Snälla »M. S.», säg mig nu hvar jag ska' gå och köpa tyget; och hvad jag kan betala pr mtr? — Det lär gå åt 7 mtr. —

Bör jag köpa foder och de olika slagen af tillbehör själf, eller låta sömmerskan släppa till dem?

Till hvilken sömmerska bör jag gå? Fröken Lundin lär göra bra, men är måhända något för dyr.

För denna gång vill jag ej veta mera, men ber att få återkomma när hon — hustru min — ska' ha något nytt igen. På samma gång lofar jag att stå till återtjänst med råd och erfarenheter, när jag litet bättre hunnit sätta mig in i denna sak. För snart svar vore jag tacksam.

Uppretad äkta man.

* * *

VI.

Det är visserligen ytterst vanskligt att orda i en fråga, så helt och hållet individuell som den föreliggande, i all synnerhet som meningarna därutinnan nödvändigt måste skifta i det oändliga, men hvar och en uppställer väl för sig själf vissa regler eller gränser, som blott undantagsvis öfverskridas. Dessa gränser heta *samvetsgrannhet, ordning* och *skönhetssinne*, och om man från barn- och ungdomen hos dottern genom både lära och föredöme inpräglade dessa dygder, äfven med afseende å kläderna, så skulle många hem te sig annorlunda än de nu göra och makar och fäder sluppe då se sina under arbete och bekymrade förvärfvade penningar lättsinnigt bortplottrade af ovärdiga och fåfänga hustrur och döttrar. En ädel man sade mig en gång: »Kläderna äro oss gifna för syndens skull», en visserligen från gammalt känd sanning, men så föga beaktad, att det skulle medföra en troligen hälsosam ändring i en mängd galna moder, om den rätt allvarligt inskräpdes och noga begrundades.

Att vara »väl klädd» är ett tämligen gängse uttryck, hvari hvarje individ inlägger sin egen olika uppfattning; enligt mitt förmenande är den »väl klädd», hvars dräkt är för henne *ändamålsenlig* samt *harmonisk*, icke blott till sin yttre sammansättning, utan äfven till sina betingelser. Med förutskickande af dessa anmärkningar, har jag äfven antydt min egen ståndpunkt i denna fråga och vill nu därför öfvergå mera till detalj.

Jag vill då allra först nämna, att jag är bosatt i en af Syd-Sveriges städer och använder till min toalett i rundt tal årligen 125 kr., dock så, att denna summa kan rätt betydligt öfverskridas ett eller ett par år, men minskas sedan de kommande åren med lika stort belopp, beroende på anskaffandet af dyrbarare, ej så ofta förekommande plagg, såsom linneuppsättning, kappor eller en sidenklädning och dylikt. Jag bevisar ej supéer eller större tillställningar, men väl en eller annan finare middag och äfvenledes familjehögtider, såsom t. ex. bröllop och barn-dop, men någon s. k. representationsskyldighet har jag ej. Om somrarna vistas jag mycket på resor, gör längre besök hos fränder och vänner, som hafva både stort och fint umgänge, och själf

tillhör jag, såväl genom släktskap som vänskapsförbindelser, den högre samhällsklassen. Emedan jag är gammal, är jag mer oberoende af modets växlingar, som jag hvarken behöfver eller vill låta mig tyranniseras utaf, fast jag icke heller vill vara så klädd, att jag på något vis väcker uppmärksamhet, vare sig genom den ena eller andra ytterligheten.

Jag fäster största vikten vid, eller om jag så må säga, *lägger mest an på* mina underkläder, och som jag vill vara rikt utrustad med sådana, har jag alltid, utom det gamla, 2:ne dussin nya af hvarje sort, hvaraf det ena finare att begagna borta, och det andra något enklare i hvardagslag; men båda af 1:a kvalité, sydda i prydliga, mig passande modeller och besatta med riktigt fina och goda broderier, som jag till detta ändamål finner vackrare och hållbarare än spetsar. Allt nytt, såväl under- som ytterkläder, låter jag sy borta af skicklig sömmerska, och så snart plaggen äro till min belåtenhet som färdiga afprovade, betalar jag *genast* räkningen, hvilket jag håller för en samvetssak, men hvarigenom jag och anser mig ha rätt att fordra redbart arbete, ty jag är ytterst noga med mitt linne.

Därnäst ägnar jag största uppmärksamheten åt mina skodon, hvaraf jag ej har många par åt gången, blott så, att jag utan förlägenhet är rustad, både för ute- och inne-lif, således med både gröfre och finare, men jag begagnar aldrig dåliga eller underhålliga, utan det bästa jag kan erhålla.

Genom att själf sy mina kläder skulle jag kunna inbespara mycket, men jag saknar håg och fallenhet därtill; flere mina vänner taga syhjälp i hemmen af anspråkslösa, men skickliga syfflickor, som betalas med 1 kr., 1: 25 å 1: 50 pr dag; själfva hjälpa de till att sy och låta både sina döttrar och sina jungfrur biträda därmed samt hinna då på 14 dagar få mycket syddt, som eljes skulle gå till hög sömlön, att ej tala om åtskilligt gammalt som därigenom kan komma till användning, men under tiden derangeras hemmet och blir ofta otrefligt, isynnerhet för de manliga individerna och barnen.

Vid alla mina inköp har jag till sträng grundsats att alltid betala *kontant*, äfvensom jag är angelägen att erhålla så reella och goda varor, som med mina tillgångar är förenligt, och hellre än att ta något på kredit eller af sämre beskaffenhet väntar jag och hjälper mig så godt jag kan. I följd af min kontanta betalning behandlas jag som en kund, värd att bibehållas, och genom att vända mig till förstklassiga handelsbodar vinner jag tillfälle till rikare urval. Företrädesvis väljer jag mörka, varaktiga färger till vintern, ljusare, ofta grått till sommaren; men genom olika halsgarnityr och hufvudbonader samt öfverflyttande af äkta spetsar och finare guipürer söker jag åstadkomma någon omväxling, och bryta enformigheten i färg genom anbringande af någon rosett eller band af liffigare färg, eller att genom något passande smycke gifva dräkten en mera festlig prägel.

Vid köp af klädningstyg tar jag alltid så mycket, att jag kan få öfver till ett par nya ärmar. Jag skaffar mig ej många klädningar till ombyte, utan sliter hellre på de få jag har, så att de ej bli för gammalmodiga, men som jag begagnar goda tyger och ytterst väl vårdar mina kläder räcka de jämförelsevis länge, utan att bli, som man säger, »*sjaskiga*». Vid i hemmet förekommande stök, bakning inbegripen, har jag en särskild dräkt, som kan tvättas, men annars lägger jag mig ej till tvättyger, hur trefliga de än äro, emedan sömlön och tillbehör mångdubbelt öfverstiga tygets värde. Mina underkläder lagar jag alltid själf, så omsorgsfullt som möjligt, och så fort mina kläder visa tendens att nötas eller eljes gå sönder, lagar jag dem så fort sig göra låter — »one stitch in time saves nine!» — och fläckar tager jag genast ut. Svart ylle tvättar jag i enelag, och andra ömtåligare färger i kvilayalut eller hvetekli; med ett ord jag reparerar och moderniserar *i tid* så godt jag kan och söker då använda så mycket af det gamla jag har dugligt, men antingen nytt eller gammalt, ser jag till att mina kläder äro välsittande och af för mig passande snitt. Efter lång tvekan har jag, i likhet med signatören »A—S» i n:r 29 af Idun försökt låta färga diverse och funnit resultatet särdeles fördelaktigt, så jag ämnar vid behof fortfara därmed. Med brännvin eller kallt te restaurerar jag siden, band och spetsar.

Mina hårklädsel, utom de finaste, förfärdigar jag själf. Till hattarna, som jag köper, tar jag riktigt goda materialier, som kunna hålla sig länge och flyttas öfver från den ena stammen till den andra, men därvid begagnar jag mest spetsar och band, blott undantagsvis blommor,

många sorter. Försändes öfver hela riket. Begär priskurant.

SPISBRÖD.

STOCKHOLM.

C. W. SCHUMACHER
Kgl. hofleverantör. — 47 Norrmalmstorgstr. 17, Stockholm.

fullt jämförliga med de engelska, fås hos de flesta specialhandlare i hufvudstaden.

CAKES

Sparsamma Nyheter i klädnings-, kapp- och kostymtyger Fruar!

för vårsäsongen hos Hildur Andersson, Stockholm.

12 Hötorget 12
Filial: 4 Södermalmstorg 4.
Riks- och Allm. tel.

som, när de äro fina, falla sig dyrbara och ändå snart se passerade ut.

Jag söker åstadkomma en viss öfverensstämmelse mellan de olika plaggen i min toalett, så att det ena ej svär mot det andra eller genom sin dyrbarhet eller anspråksfullhet sticker af för mycket mot min enkelhet i öfrigt.

För närvarande vid en badort, är jag i tillfälle att göra mina iakttagelser i den vägen, ty ej sällan ser jag en dyrbar sammetskappa på en rätt tarflig kjol eller en med bjärta blommor och vajande plymer öfverlastad och efter sista modet utstyrd hatt tynga ett hufvud, som redan krönes af ålderns gråa hår. Dylika kontraster stöta mig, och jag kan bättre sentera och sympatisera med dem, som af sparsamhetsskäl ej begagna annat än svart och därigenom äfven undvika de mest omöjliga färgsammansättningar.

Ej heller är det ovanligt att se t. o. m. äldre damer uppträda i rätt mycket grannlåter och nipper af ganska tvifvelaktigt värde; en hvar har sin smak, men enligt mitt tycke böra smycken vara af äkta slag samt blott sparsamt och med urskiljning användas. Sådana köper man sig väl också vanligtvis ej själf, utan utgöra de i allmänhet familjeklenoder och minnen eller vängäfvor.

Jag älskar ej illa lifliga färger, men tror att det vore lämpligt att i deras användande vid klädseln lära af naturen, ty där hos växter och djur lysande färger förekomma, så finnes bredvid dem någon mörkare eller dunklare färgton, som dämpar dem, och ej sällan förmedlas de af mjukare och mildare öfvergångar.

Det nuvarande bruket att begagna olika lif till kjolarna finner jag särdeles förträffligt, enär man lättare kan tillgodogöra sig sina gamla dräkter, äfvenså finner jag det särdeles praktiskt med de lösa insättningar i lifven eller jäckorna, hvarigenom man på ett bekvämt och enkelt sätt kan inlägga liten omväxling i en äfven enkel toalett.

Vid besök ibland i Malmö eller Köpenhamn gör jag mina inköp där och kan äfven understundom komma öfver goda stufvar på realisationer. Emellanåt får jag och till jul något vackert klädningstyg eller värdefullare toalettartikel och härigenom kan också förklaras att mina klädpenningar ej gå till mer än 125 pr år. Jag anser ock att en äldre dam i allmänhet bör kunna reda sig med lägre klädpenningssbelopp än en ung i samma ställning.

Härvid har jag nu ej berört kostnaden för barntoaletten, emedan jag ansett den ligga utanför denna fråga eller kanske rättare vid sidan om den. Kanske jag satt tålmodet både hos Iduns Red. och dess läsekrets på allt för stort prof och äfven stött mången för hufvudet, men jag har bara velat häfda *min* individuella smak och, där frågan är fri, så är ju svaret sammalunda, tänker

Enkel.

Iduns läkarartiklar.

(Eftertryck förbjudes.)

IX.

Några ord om nervositet och s. k. nervösa sjukdomar,

af

Professor *F. Lennmalm.*

(Forts.)

De direkt framkallande orsakerna äro af hvarjehanda slag. För att nervsystemet skall kunna på ett tillfyllestgörande sätt sköta sitt arbete inom organismen, är det en nödvändig förutsättning, för det första att dess näring är tillräcklig och sker på ett normalt sätt, för det andra, att det ej anstränges öfver höfvan utan får tillräcklig hvila. Mot dessa båda villkor syndas ofta, och om också nervsystemet, likasom kroppens öfriga organ, förfogar öfver en viss fond af reservkraft för att kunna möta tillfälliga ogynnsamma omständigheter, så dröjer det vanligen ej länge, innan nervsystemet blir lidande, ifall ett af de bägge eller bägge de omnämnda villkoren ej komma till sin rätt. De orsaker, som framkalla de nervösa sjuk-

domarna, kunna nu i allmänhet hänföras till, antingen att nervsystemet näres på ett otillräckligt eller på ett förväntat sätt eller rent af förgiftas, eller ock till att nervsystemet öfveranstränges på ett eller annat sätt. Ofta samverka orsaker, hörande till dessa båda grupper.

Jag vill först redogöra för de orsaker, som verka genom att öfveranstränga nervsystemet. Inledningsvis må påpekas, att, såsom förut är nämnt, vid allt slags arbete nervsystemets verksamhet tages i anspråk, och att vid intellektuellt arbete detta äger rum i vida högre grad än vid kroppsligt arbete; vidare att alla slags deprimerande affekter och sinnesrörelser, såsom sorger, bekymmer m. m., ha sitt materiella underlag i en viss, ofta särdeles ansträngd verksamhet hos hjärnan, och att sådana affekter i särdeles hög grad synas verka upprifvande och slitande på nervsystemet.

För ett normalt fullgörande af sin verksamhet behöfver nervsystemet en viss, afpassad hvila, det behöfver sömnen. Ofta stjåles nu sömnen från detsamma, och redan på denna grund ser man svåra nervösa rubbningar uppstå; vanligen verkar dock denna orsak tillsammans med en eller flera af de nedan nämnda. Så t. ex. ser man ofta nervösa sjukdomar utveckla sig hos kvinnor, hvilka vakat långa tider under svår oro vid en kär anhörigs sjukbädd.

Den andliga öfveransträngningen plägar anföras såsom en af de viktigaste orsakerna till de nervösa lidandena. Denna andliga öfveransträngning visar sig törhända allra skadligast, då den äger rum hos ett barn, hos en hjärna, som ännu är stadd i tillväxt. En tillväxande hjärna behöfver naturligtvis mera näring och äfven mera hvila än en utvecklade hjärna under för öfrigt lika förhållanden. Emot denna enkla regel syndas förvånande ofta. Vid tal om öfveransträngning under skolåldern må man väl erinra sig, här liksom vid all annan öfveransträngning, att öfveransträngning är ett relativt begrepp och i sista stund beror på hvad man tål; den ene tål mer, den andre tål mindre, den tredje tål nästan ingenting. Om man tager en samling barn af en viss ålder, hvilka deltaga i det arbete, som på grund af erfarenheten bör kunna anses vara det normala för den åldern, så finner man, att de barn, hvilka ha en frisk kropp, äro utgångna ur friska familjer, ha minst medelmåttig begåfning och lefva under så pass goda hygieniska förhållanden, att de få tillräcklig mat, tillräcklig sömn och tillräcklig rörelse i fria luften, så finner man, säger jag, att sådana barn ej bli öfveransträngda och ej nervösa. Däremot ser man ej sällan, att barn, hos hvilka de nämnda betingelserna ej äro uppfyllda, råka ut för öfveransträngning och nervositet, och särskildt äger detta rum i desto högre grad, ju flere af dessa betingelser fattas. Så t. ex. inträffar ej sällan, att just hos barn med utpräglad ärfd nervös disposition redan under skolåldern nervösa lidanden grundläggas, så vida ej särskild omsorg ägnas åt sådana barns hygieniska vård. Ofta ser man nervösa åkommer utveckla sig hos fattiga ungdomar, hvilka dels lefva under dåliga hygieniska och dietetiska förhållanden, dels ock undandraga sig den behöfliga hvilan och sömnen, därigenom att de för sitt uppehälles skull undervisa andra om dagarna och själfva arbeta om nätterna.

Men den andliga öfveransträngningen inskränker sig ej till den tidigare åldern. Så fort man arbetat sig igenom skolan, måste man arbeta sig till en ställning i samhället, och för många blir detta arbete ännu mera pröfvande. Vårt århundrade har utmärkt sig genom civili-

sationens och kulturens storartade framsteg och särskildt också genom den allmänna bildningens nedträngande i allt djupare lager af samhället. Häröfver kunna vi med skäl känna oss stolta, men — medaljen har äfven sin fränsida. Genom bildningens, d. v. s. boklärdomens, allt vidsträcktare spridning har kroppsarbetet kommit att på sätt och vis bli allt mer och mer ringaktadt, och det har ock kommit att bli allt mindre och mindre väl aflönadt, åtminstone om man tar hänsyn till de, just i och genom bildningens utbredande, stegrade anspråken på lifvets bekvämligheter och dess fördelar. Följden af detta blir, att så många som möjligt, och egentligen flera än möjligt, kasta sig öfver det intellektuella arbetsfältet. I följd af en oafvislig naturnödvändighet behöfves dock i ett samhälle ett visst, betydligt stort antal kroppsarbetande ledamöter för hvarje dess ledamot, som har tillfälle att blott ägna sig åt intellektuellt arbete. Sålunda måste det mellan dem, som vilja fram på den senare vägen, bli en vild kappstränning, en kamp för lifvet. Hvar och en vet, att han har hundratals medtäflare, som sträfva efter samma mål, och att den som kan arbeta fortast och bäst, kommer först fram. Därigenom spännes nervkraften till det yttersta, en del komma oskadade fram, en del duka under, en del nå visserligen målet men bära med sig märken af kampen i form af mer eller mindre svåra nervlidanden. Vid våra högskolor af olika slag har man särskildt tillfälle att åse detta skådespel, men icke blott där, utan äfven sedermera i lifvet öfverallt är det ungefär samma förhållande. Embetsmannen, vetenskapsmannen, köpmannen, alla intellektuellt arbetande (om man undantager ett fåtal särdeles gynnsamt lottade) måste kämpa samma strid. Nu är det likväl här som förut väl att märka, att det oftast icke är det öfverdrifna intellektuella arbetet i och för sig, som vållar de nervösa sjukdomarne, utan de som företrädesvis drabbas af dessa sjukdomar äro de, som arbeta under ogynnsamma förhållanden, såsom under tryck af svåra motgångar och bekymmer af ekonomiskt eller annat slag, under missbruk af spritdrycker eller dylikt, och de som kanske allra minst tåla vid det ansträngda intellektuella arbetet, äro de som ha en utpräglad svag, nervös konstitution.

Det synes ej lida något tvifvel, att kvinnan på grund af sin svagare konstitution (ty hennes konstitution är otvifvelaktigt i civiliserade samhällen svagare än mannens, detta mest beroende dels på att hon under hela sitt lif i allmänhet har mindre kroppsrörelse i friska luften, dels på hennes tätt åtsittande, för flera viktiga funktioner hindrande klädedräkt) i högre grad än mannen är utsatt för intellektuell öfveransträngning; detta är t. ex. särdeles iögonfallande, om man jämför talrikheten af nervösa lidanden hos lärarinnor och lärare.

Ehuru det egentligen är andlig öfveransträngning, som mest sliter nervsystemet, så ser man dock äfven nervösa sjukdomar framkallas af öfveransträngning med kroppsarbete. Emellertid iakttagas man detta företrädesvis hos personer, där äfven andra orsaker, särskildt sorger och bekymmer, föreligga. Ifall både kroppsligt och andligt arbete samtidigt utföres i öfvermåttan hög grad, så inträder sjukdom så mycket lättare och så mycket förr. Exempelvis må anföras, att sådant ofta inträffar hos telegrafister och telefonister, arbetet är i och för sig ansträngande, och ofta nog utsträcket det, särskildt hvad telefonister beträffar, till alltför många timmar om dagen, emedan arbetslönerna till följd af den ohäjdade konkurrensen äro nedbringade ytterligt lågt.

På samma sätt som öfveransträngning med arbete kan framkalla nervösa lidanden, så kunna äfven utsväfningar af olika slag, hvilka ock kräva en viss verksamhet i nervsystemet, göra detsamma, och man ser ibland sorgliga exempel därpå.

Jag har redan förut nämnt, att vissa sinnesrörelser, såsom sorger, bekymmer, oro, ängslan m. fl. äro medverkande orsaker till här afhandlade sjukdomars uppkomst. Man ser nog ganska ofta, huru dessa orsaker i och för sig kunna framkalla nervösa lidanden, och de göra det så mycket lättare, ju mera utpräglad dispositionen för nervsjukdomar är. Ibland ser man t. o. m. huru personer i lycklig samhällsställning, och som ej behöfva arbeta och ej heller göra det, få nervösa åkommor rent af utaf brist på sysselsättning; d. v. s. det framkallande momentet brukar då vara en känsla af leda och tråkighet, förenad med oförmåga att rycka upp sig och ta sig något arbete före.

Häftiga, akuta sinnesrörelser, särskildt förskräckelse, framkalla ofta omedelbart nervösa lidanden. Förskräckelsen kan väl knappast verka såsom direkt öfveransträngande nervsystemet, utan den verkar väl därigenom att den, såsom ett abnormt starkt retmedel, bringar nervsystemet ur jenvikten, och hos en person med nervös konstitution (och det är egentligen hos sådana, som förskräckelsen framkallar sjukdomar) är jämvikten sedan ej så lätt att återställa. De nervösa åkommor, som så ofta utveckla sig efter yttre skador, bero i allmänhet på den sinnesrörelse, som åtföljt skadan.

En egendomlig sjukdomsorsak är härmningsbegäret. Detta ligger, som bekant, djupt rotadt i den mänskliga naturen, och ger t. ex. upphof till de gängse moderna inom klädedräkt, inom litteratur och konst m. m.; under vissa förhållanden kan detta härmningsbegär, ifall det uppträder hos redan förut nervöst disponerade individer, ge upphof till en del nervösa åkommor. Så förekommer det ej sällan, att sådana individer, ifall de få se en person, som lider af t. ex. danssjuka eller af ett epileptiskt anfall, själfva öfverfallas af hvarjehanda ryckningar eller anfall och, hvad mera är, kunna länge bibehålla dessa symtom. I större skala har detta härmningsbegär ofta spelat en viss roll, så t. ex. har det i forna tider framkallat de s. k. hexeriepidemierna, och ända in i våra dagar och äfven i vårt land har det orsakat så besynnerliga saker som epidemierna af den s. k. predikosjukan.

Jag nämnde förut, att nervösa lidanden kunna orsakas af en otillräcklig eller abnorm näring af nervsystemet, och detta kan komma till stånd på hvarjehanda vis. Emellertid är nervsystemet ganska segt och motståndskraftigt gent emot sådana orsaker. Så t. ex. hänger nervsvagheten ej direkt tillsammans med den så vanliga blodbristen. Man ser ofta personer med ytterligt höggradig blodbrist, som ej visa spår af nervösa rubbningar, och å andra sidan ser man ofta stora, starka, blodfulla karlar med svåra symtom af nervösa lidanden. Dock bör det påpekas, att båda åkommorna, blodbrist och nervsvaghet, äro särdeles vanliga och därför ofta förekomma tillsammans hos samme individ.

Nervsystemet är för sin näring i behof af en viss mängd fett, och vid dess arbete synes det som om särskildt fettämnen skulle tagas i anspråk. De s. k. dietkurerna begagnas för tillfället särdeles mycket, och särskildt komma ofta afmagringskurer till användning för hvarjehanda åkommor. Om sådana afmagringskurer ske hastigt, ser man ofta nervösa sjukdomar efter desamma utveckla sig, och dessa kurer,

oförståndigt handhafda, ha just en sorglig ryktbarhet såsom framkallande svår neurasteni.

Sjukdomar af hvarjehanda slag, isynnerhet om de äro svåra och långvariga, kunna nu under för öfrigt lämpliga förhållanden framkalla nervösa lidanden, men i allmänhet behöfvas dock därtill medvärkan af öfriga här nämnda orsaker, särskildt den nervösa dispositionen. De sjukdomar, som äro mest illa beröktade såsom framkallande nervösa lidanden, äro en del infektionssjukdomar, såsom tyfoidfieber och i all synnerhet influensa. Denna sistnämnda åkomma har på sitt syndaregister uppkomsten af en otalig massa nervösa symtom.

Bland sjukdomar, som orsaka nervösa rubbningar, få vi ej förglömma en del själfvöllade förgiftningssjukdomar. Isynnerhet alkoholismen spelar härvidlag en stor roll, så mycket viktigare som den ej blott värkar på den individ, som är direkt utsatt därför, utan ock värkar i samma riktning på hans afkomlingar. Äfven den kroniska morfinförgiftningen värkar på samma sätt, men härvid är dock att ihågkomma, att de fleste morfinister redan förut äro nervösa, och att de börja använda morfin för sina nervösa krämpor; morfinet värkar dock i dessa fall i hög grad försämrande på de nervösa symtomen.

Äfven andra gifter, såsom kaffe, te och tobak, kunna, om de höggradigt missbrukas, ge upphof åt nervösa åkommor.

Alla dessa nu nämnda orsaker, hvilka tillsammans äro särdeles vanliga, kunna nu, isynnerhet om flera af dem verka samtidigt, framkalla mer eller mindre svåra funktionella nervlidanden.

(Forts.)

”Två små prinsessor”.

Skiss af

Elsa Lindberg.

Midt emot hvarandra tvärs öfver gatan lågo två höga stenhus. Det ena var som ett palats, stort, tungt och präktigt, nästan som ett medeltidsslott med burspråk, tornbyggnader, spetsiga gafflar och förgyllda gallerverk. Det andra var smalt, högt — fönster vid fönster tätt vid hvarandra — en sådan där kasernlik byggnad, där små, osunda lägenheter hyras ut åt fattigt folk. Öfver palatsets breda port, skulpterad i svart, var ett grefligt vapen uthugget i blekröd granit. I första våningen ofvanför vapnet, bak glänsande spegelfönster, frasande sidendrapierier och fina spetsväfnader, bodde greve Kugge, ägaren till palatset och vapnet öfver den svarta porten.

Från första våningen sågos ibland två små runda flickhufvuden blicka ned på gatan mot det fattiga huset — det fattiga huset, som greffen tänkte köpa för att rivna ned. Grefve Kugge tycke ej om utsikten. Men hans små döttrar sågo gärna ditåt, sågo, hur barnen därifrån lekte sina vilda lekar på gatan, sågo på tyst och stillsamt, smått förnämt, med stora, allvarsamma ögon.

De voro så fina och sirliga, de två små grefvefröknarna — nästan jämnåriga, lika långa, lika smala och nätta. Båda hade ljust hår; hvarje hårstrå så fint, glänsande och välskött. Den enas var endast en nyans mörkare än den andras, men på bägge hängde det ned öfver den höga, smala pannan, tvärklippt intill de raka ögonbrynen och ned på ryggen tvärklippt intill midjan, liksom på två små medeltidspager. De hade granna namn, de två små grefvefröknarna, tunga, stora drottninganamn, släktnamn inom Kuggesläkten.

Lovisa Ulrika — det var hon med en nyans mörkare hår och ögon. Magdalena Kristina — det var hon den ljusa, något yngre system. Grefven och grefvinnan kallade dem alltid vid dessa stolta namn. Men sinsemellan hade de förkortat dem. Isa och Mag — det var lättare att

hviska under små, näpna dockhemligheter och ömsesidiga kyssar och omfamningar. De voro tvänne stillsamma, en smula lillgamlas barn, som aldrig rasade och aldrig skreko högt och gällt, vare sig af sorg eller glädje. De endast lekte fint, nätt och förståndigt. Under dessa små täcka lekar kifvades de aldrig, de hade ju också af alla dessa fina, ömtåliga leksaker hvar sin. Då Isa fick en pariserdocka med blå ögon, hvilken kunde sofva, så fick genast Mag en likadan. Då Mag fick en liten silfverspis, i hvilken man kunde »låtsa» koka med sirliga, fina silfverkärl, hvilka voro mindre än fingerborgar, så fick Isa strax en likadan. Hvad skulle de väl då nåbbas och kifvas om? Därför älskade de hvarandra i stället. Och slösade all kärlek, som kunde rymmas i deras små hjärtan, på hvarandra och kysste hvarandras små röda munnar, som voro alldeles lika mjuka, fina och kysstäckta — kysstes hvarje morgon — hvarje afton och dessemellan hela dagen. Grefven och grefvinnan Kugge voro alldeles för »mondäna» att sysselsätta sig med sina barn. Men de höllo af dem på sitt »mondäna» sätt — en smula på afstånd — liksom genom en spegelruta. De sågo hvarann, talade vid hvarann, voro tillsammans, men alltid med spegelrutan emellan; de kommo hvarann ej närmare — glaset var i vägen. Och när Lovisa Ulrika och Magdalena Kristina kysste sina föräldrar — grefven och grefvinnan — då skedde det också genom glaset och därför kändes det så kallt på läpparna.

Då de små runda flickhufvudena, som liknade hvarandra så mycket, omramade af det hängande pagehäret lutade sig intill hvarandra i fönstret, var det isynnerhet en af gatans pojkar de tvänne stora ögonparen följde med ett intresse, som de båda — Isa och Mag — smått blygdes för och gömde djupt innerst, utan att yppa för hvarandra. Det var en mager byting, utsvulten och gänglig — en liten gatpojke full af påhitt och odygd, men så morsk, stark och kavat. Han hette naturligtvis Kalle. Isa trodde att Mag icke visste det och Mag trodde det samma om Isa. Men båda visste de det. Det namnet hade trängt ända in i grefvepalatset buret af hvassa pojkröster, som ropade det högt och gällt på gatan.

Kalles mamma var västsömmerska — liten, mager och torr. Symaskinens surr gick hela dagen, ja, ibland också om natten. Det måste gå — oafbrutet gå — surr-urr; på det lefde Kalle och hans mamma. Annars lefde Kalle »som fågel på kvist» — fritt och ledigt; i hans yttre låg också mycket af detta »fria — lediga». Ett par byxor, som ursprungligen tillhört en fullvuxen karl; om lifvet en rem, som höll dem uppe, en tröja mycket urvuxen och mycket sliten, bar i halsen och kort i ärmarna. Sådan var Kalle och så såg han ut, där han stod i sin portgång, bredben och »katig» med händerna stukna ned i byxfickorna, ögonen plirande i det muntra pojkansiktet, som var fräknigt om sommaren och rödfruset om vintern.

Utefter hela gatan var han den morskaste och kavataste pojken. Ingen kunde hvissla som han, jublande och skärande, med två förkylda fingrar instuckna mellan läpparna. Ingen kunde slå volt och hoppa som han. Ingen kunde hjula och gå på händerna som han. Ingen kunde finna på sådana upptåg och odygder som han, och ingen kunde slåss som han: en puff i magen, en i sidan, krokben och hvarje pojke låg i gatan. Nej, ingen i hela kvarteret var som Kalle och därför var också Kalle »gatens kung».

Det säges, att äfven under den gladaste yta finnes en mörk sorg. Äfven Kalle bar på en sorg — en sorg, som han gömde innerst i sitt pojkhjärta — en hemlighet som ingen visste af — en hemlighet, hvilken om den yppades, ohjälpligt skulle hafva sänkt honom i de andra pojkarne ögon. Kalle saknade det, som äfven kvarterets oansenligaste »puttefnask» ägde. Kalle hade ingen skjorta. Han måste gå i mammans linne. Han — gatans »katigaste» pojke i ett dekolleteradt fruntimmerslinne med korta ärmor och spetsuddar! Spetsuddarne hade han naturligtvis genast rivit af, men det faktum kvarstod, — han hade ingen skjorta — bara mammans linne.

Kalle och hans mamma bodde i det fattiga huset, men icke i någon af de små våningarna, nej, högst uppe på vinden var det. Rummet hade egentligen varit ett vindskontor, afbakadt med träplankor, öfver hvilka man klistrat tapeter. Västsömmerskan kokade i kakelugnen. Då rökte det alltid in. Fönstret måste upp och dörren måste upp för att bilda drag. Midt i draget satte hon sig så att sy och trampa på maskinen. Då brukade det ibland komma öfver henne som en häftig hostattack. Det sorlade i bröst och hals. Och hon fick som en salt smak af blod i mun-

Tandläkare dir Geo. Forssmans nya präparat för tandernas vård: Tandpulver, två slag, Tandpasta, Tandtinktur

nen. »Västsömmerskan förtar sig,» brukade grannkvinnorna säga. »Hon måste unna sig en smula hvila.» Men hon unnade sig ingen hvila. Ja, när hon fick tag på Kalle och hade makt att få honom att sitta stilla, då måste också han hjälpa till. Det gick lättare, när det var vinter och kallt och mörkt ute på gatan, då fick hon Kalle ned på stolen med sprättknifven i hand och en väst öfver knäna.

Och medan den lilla lampan, som alltid hade sprucket och sotigt glas, osade och dess skruppna veke sög i sig den grumliga oljan, sutto mor och son midt emot hvarandra tysta, endast symaskinen ljöd enformigt och söfvande surr-urr-surr-urr. Då brukade Kalle släppa sin fantasi lös och hans tankar togo färg och form.

De två små grevfröknarna från palatset mitt emot, de voro ofta i Kalles tankar. I synnerhet, när han om aftnarna satt stilla uppe i vindrummet.

Deras små vackra pagehufvuden, som tittade fram bak spegelrutan mellan sidengardiner och spetsväfnader, hade brännt sig fast i hans fantasi. Och det var för dessa små fina aristokrat-hufvuden, som han gjorde sina högsta och djärfvaste volter där nere på gatan, det var för deras skull, som han gick så länge på händerna med hufvudet nedåt, tills blodet höll på att spricka ut genom näsa och ögonhålur — endast för deras skull. Fastän det visste ingen af hela den där gapande, beundrande pojkskaran, som vid sådana tillfällen skockade sig omkring honom.

Den lilla västsömmerskan hade en gång för länge sen i tiden varit ung, glad och täck; då hade hon haft halfva hufvudet i stor bränd lugg. Nu för tiden brändes aldrig luggen, utan stod rakt ut, blandad med grofva grå hårstrån. Mellan luggen och det längre håret, som var slätt kammadt bakåt och hopsnörpt nere i den magra nacken uti en hård knut, hvarifrån rostiga hårnålar brukade stå ut, gick en bena. Den hade blifvit så bred, den hvita benan under alla dessa år, som maskinen gått och Kalle växt upp. Luggen och det långa håret liksom åkte allt mer ifrån hvarann, för hvarje dag, som gick.

När Kalle satt där och sprättade, vanligtvis på de sömmar han ej skulle sprätta, brukade

han sitta och se på den där benan, som lyste hvit i halfdunklet. Den blef i hans fantasi en bred väg, som ledde till ett slott och slottet var hårknuten i nacken och de rostiga nålarna, som stodo ut, blefvo vakter med dragna svärd och den raka, grå luggen blef en tät skog, hvarifrån hotade tusen faror. Och Kalle själf vandrade på den breda, hvita vägen och han trotsade och öfvervann de tusende farorna och hindren, ty i slottet sutto tvänne prinsessor med hängande pagehår och sågo på med sina stora, allvarsamma ögon, hur han stred för dem. —

Det var tidigt på våren. Då tilldrog sig en mycket viktig händelse hos de små fröknarna Kugge. Jacques — den ståtliga betjänten, som brukade sitta bredvid kusken uppe på kuskboken, stram och styf med korslagda armar, då grefveherrskapet skulle ut och åka i den lake-rade vagnen efter de blanka, svarta hästarna, — kom en dag in i de nådiga fröknarnas rum ledande vid en silfverkedja en hund — en vacker dogg af oblandad ras. Han var grå med fina, mörka tigerstrimor — kraftigt bröst — smärta, smidiga lemmar. Hufvudet litet mörkare med svart, uppfläkt nos, hvars underkäk sköt en smula utanför öfverkäken med uppstående, skarpa, bländhvita tänder, örten och svans korthuggna — ögonen små, svarta och lifliga i ett helt fång af mjuka rynkor.

Isa och Mag visste om intet. De hade suttit och lekt — nätt och stilla. Isa hade bjudit Mags dockor på en »låtsad» fest, hvarvid dockorna sutto raka och stela och »låtsade» äta från små silfvertallrikar, hvarpå låg »låtsad» mat, som Isa »låtsat» koka på silfverspisen. Det var just icke så roligt. Men de små fröknarna »låtsade» hafva roligt och sökte inbilla hvarann det i största sänja och endräkt. Då stod en lefvande, riktig hund i rummet. Isa släppte Mags vackraste docka handlöst i golfvet. Mag märkte det icke fast det sade »knack» helt hårdt.

De hade båda sprungit fram. »Min!» ropade Isa. »Min!» ljöd i samma ögonblick Mags röst, hvilken hade nästan samma klang och tonfall som Isas, endast en smula ljusare, något sprödare. De två små flickornas ögon möttes tvärs öfver doggens mörka hufvud. De voro så lika hvarann,

dessas fyra, vackra ögon med en färgton mitt emellan blått och grått och med smala, fina strimmor af svart i den glänsande, blanka iris. Endast Mags ögon voro blekare i färgen, hennes långa, uppåtböjda ögonhår ljusare.

»Hans nåd grefven sade, att de nådiga fröknarna skulle hafva honom tillsammans,» anmärkte betjänten vördnadsfullt.

»Tillsammans!» ljöd det på en gång från två röda munnar. Det låg ett uns af begynnande afund och en stor portion ovilja i detta rop. Så stodo de båda en stund och endast sågo på hunden, stilla och allvarsamma. Då sträckte doggen litet på kedjan och nosade på de två korta klädningarna och så utefter de fyra välformade benen i svarta sidenstrumpor.

»Han är snäll, han bits inte,» sade Isa och lade försiktigt sin lilla, hvita hand på doggens lena hufvud. Ögonblickligen låg också Mags hand, som var lika liten och hvit, på hundens breda hufvud invid systemens.

Betjänten hade gått. De två små grevfröknarna lågo på knä invid hunden och undersökte honom försiktigt och varligt, såsom de brukade med sina nya leksaker. Doggen stod stilla med halfslutna ögon. Det kittlade så skönt liksom till sömn, när de små fina frökenfingrarna gled oöfver hans glatta, snagghåriga skinn. Isa läste högt på det breda silfverhalsbandet, där det stod något graveradt under grefflig krona.

(Slut i nästa n:r.)

Innehållsförteckning.

Maria Brodin; af L. S. (Med porträtt). — »En pasant»; poem af Daniel Fallström. — Kvinnan i publicitetens tjänst; af H. Cassel. — Tre flickor på vandring; från en turistfärd i Dalarna, af Mabel. (Forts. o. slut). — »Hof-fröken»; en Djurgårdsbild från 70-talet, af Edda. — I »klädpenningfrågan». — Iduns läkarartiklar: IX. Några ord om nervositet af prof. P. Lennmalm. (Forts.). — »Två små prinsessor»; skiss af Elsa Lindberg. — Tidsfördrif.

Tidsfördrif.

Redigeras af *Soplée Linge*.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Från söderns länder säges att jag stannar,
Där solen är så het och luften ljum;
Men nu jag flyttat hit min lilla kammar,
Och mången vänlig boning gett mig rum.
Jag är en prydnad som rätt mången äger,
Som rikedom och välstånd fått till lott.
Förundrad blir du väl, när dock jag säger,
Att jag ej finnes uppå Stockholms slott.

Och nu jag några gåtor små och lätta,
Till litet tidsfördrif vill dig berätta.
En man af patriarken Jakobs söner.
Ett djur helt eget för vår höga nord.
Hur'dan är den som ej beveks af böner?
En sak som ju består af blotta ord.
Hvad är som litet sår kan dödligt göra?
Hvad gifver värme uti vinter kall?
En fru som sägs med sjöman ofta föra
En farlig lek och bringa dem på fall.
En fågel, hvilken flyttar hit om våren
Och bygger bo och häckar invid strand.

Hvad bör man göra den, i ungdoms-åren

Ej vill på sina lustar lägga band?
En gammal, som blir mycket lätt vår herre.

Hvart faller stenen, slungad högt mot sky?

Hvad sägs vi göra hvarje dag dess värre,

Mot egen graf, i stället för att fly?
Hvad heter Sveas syster bortom sunden?

Hvad man båd' vinna och förlora kan.

Hvad är som växer ymnigt där i lunden?

Ett väsen, hvarken kvinna eller man.

Tre namn på flickor, alla söta, rara,
Det bästa ju till slut man jämt bör spara.

Apollonia.

Charad.

Om med mitt *andra*
Du tar mitt *första*,
Hvad händer då?
Jo, mången gång,
Om du ut skall vandra,
Du efter sådant har svårt att gå.
Ja, hvar och en som mitt *hela* gjort,
Rätt ofta obehag därpå sport.

Vokalförändringsgåta.

Med *a*.

Fast fågel ej, jag ändock vingar har,
Med hvilkas hjälp jag öfver hafven far;

De bära mig ej högt, men utan dem
Jag aldrig skulle åter hitta hem.

Med *e*.

Hvad den som saknar föda gärna såg,
Om det uppå hans egen tallrik låg,
Ehuru olycksbrodern strax intill
Om samma förmån gärna bedja vill.

Med *i*.

Ett ondt som hvarje sjöman pröfvat på,
När som hans färd gått öfver bölja blå;

Ibland mer fruktansvärdt än storm och sjö,
Det kommit mången tapper buss att dö.

Med *u*.

Med »u» jag vara kan af många slag,
Men alltid närande och till behag.
På landtmans panna slätas vecken ut,
När efter väntan han mig får till slut.

S. L.

Ifyllningsgåta.

17					*	
16						*
15					*	
14					*	
13				*		
12		*				
11	*					
10		*				
9			*			
8				*		
7					*	
6						*
5					*	
4				*		
3			*			
2	*					
1	*					

Orden äro: 1) rotfrukt, 2) president i Frankrike, 3) stad i Tyskland, 4) enastående fabrik inom Sverige, 5) stad i Spanien, 6) landskap i Preussen, 7) sjukdom, 8) ytmått, 9) flod i England, 10) mansnamn, 11) stad i Finland, 12) köping i Sverige, 13) karpfisk, 14) stad i Danmark, 15) sjö i Finland, 16) stad i Sverige, 17) fruntimmersnamn.

De med stjärna försedda rutorna bilda namnet på en svensk här-förare.

Beda.

Lösningar.

Länkcharaden: Lovisa; lo- ovis—vi—vis—isa.

Ordgatan: Landskrona; 1) la, 2) aln, 3) Nero, 4) dalar, 5) sork, 6) kors, 7) rad, 8) orkan, 9) Nora, 10) al.

Sifferlogogryfen: Hänglås; hül, näs, slän, gäs, äng, sälg, säng, hül, näl, äs.

Diamantgatan: Lysekil; Sya, Kosta, Lökom, Kil.

Stafvelegatan: Kleopatra — Semiramis. 1) Kaukasus, 2) Linde, 3) Edam, 4) O. Taiti, 5) Pamur, 6) Altona, 7) Thum, 8) Rigi, 9) Arbois.

Ordspråksgatan: »Nya kvastar sopa väl.» 1) Nansen, 2) nyckel, 3) Blanka, 4) nickel, 5) drufva, 6) reseda, 7) bafist, 8) pastor, 9) Amanda, 10) André, 11) Ulfåsa, 12) Albano, 13) Aleppo, 14) ankare, 15) Arvika, 16) väfnad, 17) lingon.

Fyrkantsgatan: Aska, stöl, Komo, aloe.

ENEROTH & Co.
Tekniska Fabriken "GÖTA LEJON"
*** GÖTEBORG.

rekommendera sitt allmänt erkända
LUTPULVER
→ fritt från klor ←

Lutpulvret begagnas vid lak eller tyätt i stället för bästa och renaste aska. Användningssättet alldeles samma som med vanlig asklut, och
SÄP-PULVER (fritt från klor)

Sparar **penningar.**
Sparar **arbete.**
Sparar **kläder** och
vårter såpa eller tvål